

El Còmic: narrativa dibuixada

Josep M. Riba

emes vius

Per la seva important producció massiva, els còmics són corrents culturals que influeixen sobre la societat. No és d'estranyar, doncs, que sociòlegs, psicòlegs, teòrics dels mitjans de comunicació de masses i tractadistes d'art s'interessin per aquests nous llenguatges i per la influència que comporten.

El sistema narratiu iconoliterari que utilitza el còmic exerceix un influx en tots els estrats socials. El poder del còmic sobre la formació de l'opinió pública fou utilitzat als EE.UU. durant la IIa Guerra Mundial, i en el subsegüent període de guerra freda; als països de l'Est, també n'han fet ús com a mitjà propagandístic i orientador dels seus sistemes polítics -els còmics d'en Mao poden servir com a paradigma-. No obstant això no es pot deduir que la influència dels còmics incideixi d'una forma directa en el pensament, però sí que presenta subtils maneres de penetració ideològica.

Si considerem a grans trets el desenvolupament del còmic en aquests darrers anys al nostre país, podem constatar que anteriors sistemes polítics absorbents i en ocasions dictatorials han intentat degradar-lo a un subproducte alienant, precisament perquè els preocupava la seva força crítica i l'efectivitat que implicava. Quan hom s'ha alliberat de la censura i control manipulador, el còmic recobra el seu valor de comunicació. Aprofitant l'obertura sexística, alguns editors han vist en el sexe un recurs comercial que ven, en un país ple de tabús i frustració sexual; però, degut a l'ínfima qualitat artística i el mal gust estètic, el lector no podia sentir-se gratificat per una altra cosa que no fos el «voyeurisme», per tant l'únic objectiu que es pretenia era aconseguir fer negoci a costa

de la incultura sexual. Actualment això ha canviat; de la pornografia truculenta, violenta i sàdica s'ha passat a un erotisme irònic, humorístic, intel·ligent i de molta més qualitat artística.

Simultàniament als pornocòmics, va sorgir la historieta política que, a diferència d'aquella, era una obra seriosa i responsable, tant pel contingut com per la forma; els autors que la produïren se sentien compromesos en algun ideari i contribuïen d'alguna manera a la lluita per les llibertats, per descomptat que sempre hi havia oportunistes a la conjuntura.

Els temes de terror i ciència-ficció provocaren un impacte, però per l'excessiva reiteració i per explicar sempre les mateixes històries de monstres i angoixes, han anat perdent interès.

No hi podien faltar els super-herois dels «syndicates» americans -agències de producció-distribució de còmics-, que han estat espremuts per dotzenes d'editors i que, seguint una tàctica comercial, apareixen en el mercat cíclicament.

Editorials com Bruguera han intentat sobreviure a les crisis econòmiques reeditant antigues sèries del seu fons editorial, engany que sembla que no importa gaire, ja que en general no existeix cap protesta per part dels lectors-consumidors ni dels autors afectats -llevat d'algun cas aïllat-.

Més positiu per al lector d'aquí va ser l'ocasió de conèixer el bon material que arribava d'editorials italianes, belgues i franceses -cal dir que part del material d'aquestes editorials està realitzat per autors espanyols-. 13

Una altra novetat va ser l'aparició d'un còmic de línia «underground», encara que adulterat, ja que ni la publicació, ni la distribució no tenen res a veure amb les circumstàncies que es donaren en el fenomen «underground» americà, des d'on ve la idea. En el cas espanyol es tracta d'editors espavilats que etiquetaran aquest «comix» com un producte idoni per a inconformistes, passotes i progres que, per convicció o snobisme, repudiaven tot el que provenia dels canals convencionals i consumien alegrement un material d'una lletjor com a conseqüència, moltes vegades, de la incapacitat dels autors d'oferir una millor qualitat. En l'èxit assolit per les primeres edicions i veient que el sistema funciona, es comença la producció industrial que perd, per tant, el que en essència té l'«underground» d'espontani i marginal.

Pel que fa a l'opinió pública, entorn al còmic es pot comprovar que últimament és força freqüent que els mitjans de comunicació se n'ocupin. Llegim articles a la premsa, la ràdio i la televisió li dediquen espais i programes; els responsables de cada Comunitat Autònoma l'utilitzen per explicar la corresponent història de llurs avantpassats i serveix, a més, com a mitjà per a la normalització lingüística; la universitat i els museus li obren les portes, n'ofereixen cursos i organitzen manifestacions artístiques; a Barcelona, al recinte firal de Montjuïc, es ve celebrant per cinquè any consecutiu la corresponent edició internacional del Saló del Còmic.

Ateses aquestes circumstàncies es podria pensar que el món del còmic viu el seu millor moment, però la realitat professional és molt diferent.

A partir de l'any 1977, amb el naixement de l'anomenat «boom del còmic», comencen a augmentar les publicacions dirigides a un públic adult, interessat aleshores en retrobar un còmic de qualitat. L'afecionat d'aquí, que no havia tingut ocasió de conèixer el còmic que s'ha produït a fora de les nostres fronteres els últims vint-i-cinc o trenta anys, ho ha assimilat tot de sobte i ara sembla donar mostres de cansament.

A mida que proliferen arreu del país jornades, trobades, setmanes, taules rodones, actes culturals i manifestacions de tot tipus

Vinyeta de Riba publicada a la premsa estrangera.

reixen revistes. Es parla molt del còmic però cada vegada hi ha menys compradors. Evidentment la crisi es nota en molts sectors i d'una manera particular afecta la indústria del còmic. A més de la crisi, la narrativa dibuixada té una forta competència amb la televisió i més tard amb el vídeo i els jocs.

Malgrat tot el còmic amb el seu peculiar llenguatge té un espai en el món de la imatge sempre i quan connecti amb les noves generacions. I acabo recordant un fragment d'un article escrit per Jack Lang, ex-ministre de cultura de l'Estat francès: «El còmic representa una mirada crítica de la realitat; és un testimoni o dona una visió avançada de la nostra societat, a la qual no perdona les seves debilitats i a la qual segueix en la seva evolució. Les advertències, els crits d'alarma que s'expressen a través dels seus personatges i els seus textos van més enllà del que les aparences o una lectura superficial li atorguen d'ordinari».

ELS PAPERINES

~~Aleix~~
David Colomé

